

„AZ ÖRÖK ATYA FIÁNAK SZÍVE“

Jézus Krisztus azokhoz az egyéniségekhez tartozik, akinél a párbeszédnek, ha egyszer belekezdünk, nem tudunk véget vetni. W. Kaspernek, korunk egyik rangos teológusának ez az állítása végigkíséri a felnőtt keresztény életét. Sőt döntő mindazoknál, akik valaha is nyílt szívvel találkoztak a Názárettel.

Kutatva kérdezzük, ki is az, aki Galilea poros útjait járta, és mégis egynek tartja magát az Atyával? Hogy lehetséges, hogy aki szánva a sereget, ezeket táplált lelkileg-testileg, végül mégis szánalomra méltó halállal fejezi be életét? Azaz mégsem, mert hiába keressük az élő a holtak között: nincs itt, feltámadt! Meghökken a gazdagokra mondott jajkiáltása és biztonsága a bitófán, amellyel Atyja jobbján ígér örök gazdagságot a mellette haldokló latornak.

Ki vagy Te, Jézus, akiben az isteni és az emberi ilyen megdöbbenően és szétválaszthatatlanul nyilvánul meg?

Tapasztalatból tudjuk, hogy a „másik“ felfedezése csak lassan történhetik meg. Csak fokozatosan vagyunk képesek megközelíteni a hozzánk legközelebb állók, a legszeretettebb személyek benső világát. Megéljük emberi megismerőképességünk korlátait.

Jézus lenyűgözte kortársait. Fellebbent előttük mélységének titka, de szinte érezni, hogyan keresik a szavakat, amelyekkel érzékeltethetik a valóságot. Több szólamban hirdetik: Jézus az örök Ige, a Világosság, a Jópásztor, az Emberfia, a Messiás, az Úr!

A következő nemzedék törekszik mindezt értelmi síkon, pontos és szabatos kifejezésekben megfogalmazni. Fogalmilag tisztázódik: Jézus valóságos ember és valóságos Isten — két természet, egy isteni Személyben. Kikristályosodik az örömhír magja: nemcsak Istenben élünk, mozgunk és vagyunk, hanem Isten elküldte Fiát, aki egy lett közülünk, mindenben hasonló volt hozzánk — a bűnt kivéve.

A fogalmi meghatározások azonban nem szüntették meg a vágyat, hogy mindezt belülről, személyes kapcsolatban is megélhessük. Kimeríthetetlen gazdagságának hol ez, hol az az oldala került előtérbe. Volt idő, amikor Neve ragadott meg milliókat; ez lett „méz“ szájukban, szívükben. Máskor határtalan szeretetének ára, szent Vére és ennek imádo tisztelete került a központba.

Korunk emberét a metafizikai, ontológiai fejtegetések helyett a konkrétumok érdeklik. A „személy“ ontológiai vizsgálata helyett a „személyi-

ség“ lélektani leírása lép előtérbe. Egyúttal a mai ember kedveli a szimbólumokat, amelyek foghatók, mégis a kimeríthetetlenre utalnak.

A legegyszerűbb pszichológiai meg gondolás is meglepően gazdag jellemvonásokat fedez fel Jézusnál. Szembetűnik radikális elkötelezettsége. Céltudatosan keres és vállal minden lehetőséget, hogy kimutassa Atyja iránti engedelmes szolgálatát és az emberekért égő odaadását.

Kiemelkedik függetlenségét igazoló igazságszeretete: nem keresi sem a hatalmasok kegyét, esetleges jövőt biztosító igenlését, sem a tömeg elismerését. Isten Igéje Igazság, bármilyen árat kíván is ez.

Mások felé forduló életet él és hirdet; felülmúlja egyéni igényeink korlátait: távlatai Isten országát fogják át.

De nincs, aki fel ne fedezné arcvonásaiban az irgalmas szeretetet. Elsősorban az útszélre kerültek: a szegények, a vámosok, az utcanők tapasztalják meg, mi fűti életét. Éli, amit tanított: irgalmas szamaritánus, megtestesíti Atyját, aki visszavárja a tékozló fiút. Nem oltja ki a pisilákoló mécesst, nem töri le a meghajlott nádat. Megbocsátó szeretete kiárad azokra is, akik gúnnyal illetik utolsó vergődésében. Ugyanakkor nincs benne semmi gyengeség, félszegség vagy félnétség. Keményen ostromozza az öntelteket, hogy legalább így próbálja áttörni önelégültségük páncélját. A kéjelgő kormányzóknak pedig megüzeni, hogy vén rókának tartja. Mindezt azért, mert tudja, nem lakik az emberben. Minden hatalom neki adatott, éppen ezért hihetetlen mértékben, istenien becsüli, tiszteli az ember szabadságát. Nem kíván senkit manipulálni, soha nem kényszerít; csak hív, sürget, szeretőn visszavár. Isten határtalan szeretetének megtestesülése.

Szeretete hódít és vonz. Személyiségének varázsa nem merülhet azonban ki felületes fellángolásban. A „személyiség“ vizsgálata nem állhat fenn a „személy“ ontológiai, szerkezeti elemeinek felismerése nélkül. Az indítékok, a motívumok utáni kutatás a lényegét is felfedi. Éppen azért olyan szimbólumot kell választani, amelyik emberi vonásainak szemléletéből elvezet lényének legbensőbb valóságához.

Az utolsó két évszázadban úgy tűnt, hogy Jézus Szíve lesz a kapu, amely feltárja istenemberi mélységének titkait. A szív az emberi valóság egyik összava. Erkölcsei, lélektani síkon pedig egész benső élményvilágunk és egyéniségünk szimbóluma. A napi életben egyik legfoghatóbb jellemzés, ha valakit jó, illetve rossz szívűnek titulálunk.

A második világháborút követő években azonban mintha ellenszenv támadt volna Jézus Szívének teológiájával szemben. Egyesek csak a kifejezést, a szimbólumot akarják kerülni. Az egyik német egyházmegye férfigasztorációjának egyébként buzgó és imádságos vezetője ilyen érte-

lemben felelte, amikor megkérdezték, hogy beszél-e Jézus Szívéről: „Tartalmát, Istennek Jézusban megtestesült és kinyilvánult határtalan szeretetét hirdetem, ez működésem központi témája. De magát az elnevezést kerülöm.“ Talált-e más, megfelelőbb megjelölést, szimbólumot? — „Nem, válaszolta. S mégis úgy érzem, hogy a régivel nem tudok mit kezdeni.“

Paradox magatartás. Éppen akkor hagyjánk fel Jézus Szíve mélységeinek hirdetésével, amikor a lélektan eddig szinte nem is sejtett lehetőségeket nyújt, hogy éppen ezen az úton hatolhassunk be Krisztus valóságába, benső világába, és ott felfedezzük a Háromságos Egy Isten felénk áradó szeretetét? Paradox azért is, mert éppen az utolsó évtizedekben hangsúlyozzák egyes teológusok, hogy alulról felfelé, nem pedig felülről lefelé vezető teológiai módszert kell követnünk. Vagyis nem elvont Isten-fogalomból, nem Jézus Krisztus istenségéből kiindulva kell a modern embernek a hit főbb pontjait megvilágítani, hanem az emberből, Krisztus emberségéből kell fölfelé haladni. Különös, hogy mégis idegenkednek a mindenki számára érthető pontból, a szívből kiindulni.

Szerencsére a magatartás nem általános. Karl Rahner éppen Jézus Szívének tanulmányozásában látja a jövő teológiájának egyik szegletkövét. (Vö. előadását 24. számunkban.) Hogy pedig Jézusnak szívében keresztül történő megközelítése ellen semmi komoly dogmatikai vagy a zsinati megújulás szelleméből eredő ellenvetést nem lehet felhozni, azt jól szemlélteti Joseph Ratzinger bíboros előadása a Jézus Szíve-kongresszuson. Sőt inkább egybefonódik hitünk alapvető, újabbban erősen központba kerülő titkával, a húsvéti titokkal. — A modern lelkség másik forrása a biblikus megújulás. Liptay György tanulmánya ebben az irányban mutat rá a Jézus Szíve-kultusz ó- és újszövetségi gyökereire. — Jézus Szívében hármasszeretettel forrását találjuk: az érző, barátja sírjánál sírva fakadó szívet, az Atyja akarátát teljesítő, természetfeletten betelt szívet és az örök Ige, „az örök Atya Fiának Szívét“ (Jézus Szíve-litánia). Foglalata tehát teljes istenemberi valóságának.

Éppen ezért helytelen lenne pusztán „tiszteletté“ vagy „ájtatossággá“ szükíteni mindezt. Jézus egész valóját imáadás illeti. A „tisztelet“ szó egyoldalú használata könnyen azt a benyomást ébresztheti, hogy egy szintre helyezzük a szentek tiszteletével. Az „ájtatosság“ pedig mintha feledtetné azt az üdvörténeti távlatot, amit Jézus Szíve tár föl előttünk. Szent János evangéliuma Jézus halálának és feltámadásának, húsvéti misztériumának középpontjába állítja megnyílt oldalát, amelyikből vér és víz fakadt: megváltó és megszentelő működésének gyümölcseit nyújtja egyházában szentségein keresztül a világ végéig. Sajnos a magyarban is, mint a legtöbb nyelvben, keressük még azt a szót, ami jobban kifejezné Jézus Szíve gazdagságát. Mindenesetre nem szabad felednünk, hogy egyrészt Jézus Szívében keresztül hatolhatunk be legbiztosabban Is-

ten mélységeinek szemléletébe, másrészt azonban csakis az egyháznak Krisztusról adott teljes tanításában értékelhetjük az ő kimeríthetetlen gazdagságát. Ezt az egyensúlyt kívánja biztosítani számunkban Lelóczky Gyula és Molnár Nándor cikke. Az első a végtelen horizontját veszi hát-
térnek, Isten teremtő tevékenységének modern értelmezésén keresztül jut el Jézus Szívéhez. A második pedig a keleti egyház Krisztus-képével gazdagítja hitélményünket. Ebben az összefüggésben kap helyet François Varillon, neves francia lelki író tanítása is, akinek portréját Szabó Ferenc állítja elénk.

Jézus élet számunkra. Állandó kapcsolatban kell tehát vele maradnunk. A Szívének kincseivel való töltekezés megkívánja, hogy ne csak bizonyos napokon emlékezzünk rá. Hozzá kell alakulnunk, és emberi világunkat az ő lelkületével kell megtölteni. Ez volt egyik alapgondolata a tavaly megtartott nemzetközi Jézus Szíve kongresszusnak. Dobos Etelka beszámolója rámutat a lényegre: a szeretet civilizációja felé kell törekednünk. A teljesítmények elérésére hajszolt, a névtelen tömegben elfelejtett modern ember vágyódik erre. — Gyakorlatban hasznos, ha konkrét példákon is be tudjuk mutatni, hogyan termékenyítheti meg a felnőtt keresztény lelkiségét a Jézus Szívével való napi kapcsolatot. Érdekes ízelítőt találunk erre nézve Beregi Emma tollából Eszmék—események rovatunkban. Átgondolhatjuk azt is, hogy mennyire erősítheti az egymás iránti felelősség tudata a helyes értelemben vett engesztelés gondolatát. Vagy hogy milyen eszközökkel állíthatjuk fel újra a családokban a szeretet szimbólumát: Jézus Szívét. — De mindennek csak akkor lesz igazán maradandó gyümölcse, ha mind a saját lelkünkben, mind másokéban mindinkább kiépítjük a Jézus Szívében izzó alapmagtartást: Atyja és az emberek iránti határtalan szeretetet.